Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

21.10.2025

Lainsäädäntöneuvos Vilja Klemola, Luonnonvaraosasto
Neuvotteleva virkamies Johanna Kallio, Luonnonvaraosasto

Maa- ja metsätalousministeriön vastine maa- ja metsätalousvaliokunnalle vesihuoltolain muuttamisesta annetusta hallituksen esityksestä (HE 40/2025 vp) annetuista asiantuntijalausunnoista

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN VASTINE HE 40/2025 VP

Johdanto

Maa- ja metsätalousvaliokunta on varannut maa- ja metsätalousministeriölle asiassa HE 40/2025 vp tilaisuuden vastineen antamiseen valiokunnalle toimitetuista asiantuntijalausunnoista.

Eduskunnan valiokunnista lausunnon on antanut perustuslakivaliokunta (PeVL 37/2025 vp). Perustuslakivaliokunnan lausunnon päätösesityksessä perustuslakivaliokunta esittää, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä. Lausunnon perusteluissa perustuslakivaliokunta tarkastelee lakiehdotusta kunnallisen itsehallinnon (PL 121 §), vesihuollon julkisten hallintotehtävien (PL 124 §) ja elinkeinovapauden (PL 18 §) näkökulmasta.

Kunnallisen itsehallinnon osalta perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että hallituksen esityksessä on tarkasteltu lakiehdotusta (4 c ja d §) varsin laajasti kunnallisen itsehallinnon kannalta, eikä perustuslakivaliokunnalla ole huomauttamista perusteluissa esitettyihin johtopäätöksiin sääntelyn suhteesta perustuslain 121 §:ään.

Vesihuollon julkisten hallintotehtävien (PL 124 §) kohdalla perustuslakivaliokunta ei yhdy hallituksen esityksessä esitettyyn arvioon vesihuoltolaitosten julkisista hallintotehtävistä, vaan katsoo, että vesihuoltolaitoksen toiminnassa ei ole kyse julkisesta hallintotehtävästä. Hallituksen esityksessä arvioidaan, että vesihuoltolaitoksen tehtävät on perusteltua arvioida julkisiksi hallintotehtäviksi siltä osin kuin kyse on vesihuoltolaitoksen hoitamasta lakisääteisestä tehtävästä huolehtia vesihuollosta kunnan vahvistamalla toiminta-alueella.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, ettei viranomaiselle lähtökohtaisesti kuuluvien hallintotehtävien hoitaminen kuulu perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvatun elinkeinovapauden piiriin. Koska vesihuoltolaitoksen toiminnassa ei ole kyse julkisesta hallintotehtävästä, perustuslakivaliokunta tarkastelee säädösehdotukseen sisältyviä elinkeinovapauden rajoituksia (4 c §) perustuslain elinkeinovapautta koskevan 18 §:n kannalta. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan ehdotetulle elinkeinovapautta rajoittavalle sääntelylle on väestön terveyteen, turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen sekä veden välttämättömyyspalveluluonteeseen kytkeytyviä hyväksyttäviä ja painavia perusteita. Lainsäätäjällä on luonnollisten monopolien sääntelyssä laaja liikkumavara, eikä ehdotettu sääntely ole ongelmallista elinkeinovapauden kannalta.

Lisäksi oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, Huoltovarmuuskeskus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Suomen ympäristökeskus, Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Suomen Omakotiliitto ry, Suomen Kuntaliitto, Suomen kiinteistöliitto ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f., Suomen luonnonsuojelu-

liitto ry, Vesilaitosyhdistys ry, Suomen Vesihuolto-osuuskunnat ry, Maaseutupolitiikan Maaseudun asuttavuus, asuminen ja kotoutuminen maaseudulla (MaalleKo) -verkosto ja Vesikolmio Oy ovat antaneet asiantuntijalausunnon maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Lausunnonantajien huomautuksia tarkastellaan niiltä osin, kuin maa- ja metsätalousministeriö on arvioinut tarpeelliseksi vastata niissä esitettyihin huomautuksiin. Maa- ja metsätalousministeriön vastaukset esitettyihin huomioihin on esitetty pykäläkohtaisesti pykälien mukaisessa kronologisessa järjestyksessä. Ehdotukset lakiehdotukseen tehtäviksi muutoksiksi ovat liitteessä.

Pyydettynä vastineena maa- ja metsätalousvaliokunnalle annetuista lausunnoista maa- ja metsätalousministeriö toteaa kunnioittavasti seuraavaa:

Tavoite (1 §)

Vesilaitosyhdistys ry ja Vesikolmio Oy esittävät lausunnoissaan tarkennustarpeita lain tavoitepykälään. Lausunnoissa tuodaan esiin, että lain tavoitepykälään lisättäväksi ehdotettu viittaus terveydensuojelulain (763/1994) nojalla säädettyihin laatuvaatimuksiin ja -tavoitteisiin on ristiriitainen ja epäselvä.

Ministeriön vastaus:

Maa- ja metsätalousministeriö ei näe tarvetta tehdä lain tavoitesäännökseen Vesilaitosyhdistys ry:n ja Vesikolmio Oy:n esittämiä muutoksia. Maa- ja metsätalousministeriö ei tunnista esitettyjä ristiriitoja vesihuoltolain tavoitesäännöksen ja terveydensuojelulain nojalla annettujen säännösten välillä. Tavoitesäännöksen muutos on valmisteltu yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa, joka vastaa terveydensuojelulailla ja sen nojalla annetuista talousvettä koskevista säännöksistä.

Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö tuo esiin, että lakien tavoitesäännökset eivät ole velvoittavia, vaan tavoitteellisia, joten huolet siitä, että vesihuoltolain säännös ohjaisi tiukempaan tulkintaan, kuin terveydensuojelusäännösten säännökset, eivät senkään vuoksi ole aiheellisia.

Vesihuoltolaitoksen määritelmä (3 §)

Suomen ympäristökeskuksen lausunnossa todetaan, että vesihuoltolaitoksen määritelmässä oleva henkilömäärä ei ole yksiselitteisesti laitoksen määrittelyyn käytettävissä.

Ministeriön vastaus:

Maa- ja metsätalousministeriö ei näe perusteita muuttaa ehdotettua vesihuoltolaitoksen määritelmää. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että Suomen ympäristökeskuksen esiin nostama huoli koskien vesihuoltolaitoksen kokoperustaista määritelmää on osin perusteltu, ja tunnistetaan myös esityksessä. Pitää paikkansa, että tiettyjen kokonsa puolesta määritelmän rajalle asettuvien vesihuoltolaitosten osalta joudutaan jatkossa tekemään tapauskohtaista arviota laitosten kuulumisesta vesihuoltolain soveltamisalan piiriin. Nämä ns. rajanvetotapaukset arvioidaan tapauskohtaisesti pitkän aikavälin henkilö- tai vedentoimitus-/vastaanottomäärien keskiarvojen perusteella yhteistyössä kunnan terveydensuojeluviranomaisen kanssa. Maa- ja metsätalousministeriö tuo esiin, että terveydensuojelulain mukainen talousvettä toimittavan laitoksen määritelmä on jo pidempään perustunut vastaavaan kokorajaukseen, kuin vesihuoltolakiin nyt ehdotettava vesihuoltolaitoksen määritelmä. Kyseinen kokorajaus perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2020/2184 ihmisten käyttöön tarkoitetun veden laadusta (juomavesidirektiivi).

Kunnan omistuksen säilyttäminen vesihuollossa (4 c §)

Perustuslain 121 §:ssä säädetään kunnallisesta itsehallinnosta. Valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton asiantuntijalausunnoissa nostetaan esiin ehdotetun uuden 4 c §:n sääntelyn haasteita kunnan itsehallinnollisen aseman kannalta.

Huoltovarmuuskeskus kiinnittää lausunnossaan huomiota esitetyn 4 c §:n vaikutuksiin poikkeusolojen varajärjestelyjen kannalta. Huoltovarmuuskeskus toteaa, että lainsäädännön ei tulisi muodostua esteeksi mahdollisimman monipuolisesti valmistella ja käyttöönottaa varajärjestelyjä vakavia poikkeusolosuhteita varten.

Kuntaliitto, Vesilaitosyhdistys ry ja Vesikolmio Oy esittävät lausunnoissaan lisäksi tiettyjä 4 c §:n täsmennystarpeita. Kuntaliiton, Vesilaitosyhdistys ry:n ja Vesikolmio Oy:n näkemyksen mukaan 4 c §:n 1 momentin tekstissä jää epäselväksi, viittaako laitos-sana vesihuoltolaitokseen vai mihin tahansa kunnan omistamaan laitokseen. Kuntaliitto nostaa esiin tarpeen täsmentää esimerkiksi 4 c §:n 2 momentissa, että vesihuolto-omaisuuden myyntikielto ei koske käytöstä poistettua vesihuolto-omaisuutta. Vesilaitosyhdistys ja Vesikolmio Oy tuovat esiin huolia koskien 4 c §:n 3 momentin säännökseen sisältyvää vesihuoltolaitoksen käyttöön ottaman uuden vesihuolto-omaisuuden omistusta koskevaa rajoitusta. Jatkossa vesihuoltolaitos saisi ottaa käyttöön vain omistuksessaan olevaa uutta vesihuolto-omaisuutta. Kuntaliitto katsoo, että 4 c §:n 4 momenttiin olisi syytä kirjata ”…vain kunnan tai kuntien yhteisessä omistuksessa olevia…”.

Ministeriön vastaus:

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että perustuslakivaliokunnan lausunto ei anna aihetta muuttaa 4 c §:n sääntelyä. Kuntiin kohdistuva myyntikielto on kunnallisen itsehallinnon kannalta uudenlainen ja merkittävästi kuntien itsehallintoon puuttuva sääntelyehdotus, jolle on kuitenkin hallituksen esityksessä esitetty vahvat perusteet, joihin perustuslakivaliokunta lausunnossaan yhtyy todeten, että esityksessä on tarkasteltu sääntelyn suhdetta kunnalliseen itsehallintoon varsin laajasti.

Koskien Huoltovarmuuskeskuksen lausunnossaan esiin nostamia poikkeusolosuhteita koskevia huolia maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että esitetty sääntely ei ministeriön näkemyksen mukaan estä Huoltovarmuuskeskuksen esiin nostamia monipuolisten varajärjestelyjen käyttöönottomahdollisuuksia poikkeusolosuhteita varten. Esimerkiksi lain 4 c §:n 3 momenttiin esitetyn uuden vesihuolto-omaisuuden käyttöönottoa koskevan rajoituksen osalta ministeriö huomauttaa, että vesihuolto-omaisuuden käsite koskisi vain vesihuoltolaitoksen käytössä olevaa vedenkäsittelyyn välittömästi liittyvää omaisuutta, eikä ulottuisi esimerkiksi vesihuoltolaitoksen tilapäisesti käyttämään omaisuuteen, kuten varavedenjakelulaitteistoihin. Erilaiset varajärjestelyt poikkeusolosuhteita varten ovat tarpeen, ja niihin ohjataan myös ehdotetuilla vesihuoltolaitoksen varautumista koskevilla säännöksillä (erityisesti 15 a §).

Ministeriö ei näe estettä muuttaa 4 c §:n 1 momentin viimeisenä sanana olevan laitoksen tilalle ”vesihuolto- tai tukkuvesihuoltolaitos”, joita säännöksellä tarkoitetaan. Kunta ei saisi luovuttaa vesihuolto-omistustaan mille tahansa kunnan omistuksessa olevalle laitokselle, vaan ainoastaan vesihuoltotoimijalle. Vastaava muutos tulisi tässä tapauksessa tehdä myös 4 c §:n 2 momenttiin. Ehdotus lakiehdotukseen tehtäväksi muutokseksi on liitteessä.

Koskien Kuntaliiton vesihuolto-omaisuutta koskevaa huomiota ministeriö tuo esiin, että 3 §:n 11 kohdassa ehdotetaan määriteltäväksi vesihuolto-omaisuus, jolla tarkoitettaisiin vesihuoltolaissa määritelmän mukaisesti vesihuolto- tai tukkuvesihuoltolaitoksen käytössä olevaa omaisuutta.

Näin ollen vesihuolto-omaisuuden käsite ei koskisi käytöstä poistettua vesihuolto-omaisuutta. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että Vesilaitosyhdistyksen ja Vesikolmio Oy:n huolet koskien 4 c §:n 3 momenttia on esityksen valmisteluvaiheessa tunnistettu, mutta yksityisen omistuksen tuleminen vesihuoltosektorille on haluttu estää niin pitkälle kuin mahdollista.

Maa- ja metsätalousministeriö ei pidä tarpeellisena täsmentää 4 c §:n 4 momenttia Kuntaliiton esittämällä tavalla. Lainsäädännössä viitataan vakiintuneesti kuntaan yksikössä, vaikka se voi tietyissä yhteyksissä tarkoittaa myös kuntia monikossa. Pykäläkohtaisten perusteluiden valossa on selvää, että myös useamman kunnan yhteisomistus olisi uuden perustettavan vesihuoltolaitoksen kohdalla mahdollista.

Etuosto-oikeuden mahdollistaminen kunnan omistamalla vesihuoltolaitokselle (4 d §)

Kuntaliitto esittää asiantuntijalausunnossaan tarpeen laajentaa kunnalle säädettyä etuosto-oikeutta koskemaan myös kunnan omistamia vesihuoltolaitoksia.

Ministeriön vastaus:

Maa- ja metsätalousministeriö tuo esiin, että Kuntaliiton esiin nostamaa näkemystä on arvioitu esityksen valmisteluvaiheessa. Etuosto-oikeusääntely on perusoikeusherkkää sääntelyä, eikä valmistelun yhteydessä pidetty tarkoituksenmukaisena mahdollistaa tällaista lunastukseen verrattavissa olevaa puuttumista muille kuin kunnalle, joka on vesihuoltolain mukaisesti järjestämisvastuussa vesihuollosta. Kunnan vesihuollon järjestämisvastuun vuoksi nähtiin lisäksi, että vain kunnalla on edellytykset arvioida tarve etuosto-oikeuden käyttämiselle. Etuosto-oikeuden antamisen muille kuin viranomaistahoille arvioitiin lisäksi olevan perustuslaissa turvatun omaisuudensuojan kannalta ongelmallista.

Toiminta-aluepäätös (8 §)

Oikeusministeriö kiinnittää lausunnossaan huomiota ehdotetun 8 §:n 3 momenttiin, jossa säädettäisiin toiminta-aluepäätöksestä tiedottamisesta julkisella kuulutuksella, ja esittää, että tiedottamisen sijaan tulisi säätää tiedoksi antamisesta.

Ministeriön vastaus:

Maa- ja metsätalousministeriö pitää ehdotettua teknisluonteista selkeytystä hyvänä. Ehdotus lakiehdotukseen tehtäväksi muutokseksi on liitteessä.

Vesihuollosta huolehtiminen (9 §) ja vesihuoltolaitoksen julkiset hallintotehtävät

Vesihuoltolain vesihuollosta huolehtimista koskevaan 9 §:ään ehdotetaan hallituksen esityksessä lisättäväksi uusi 2 momentti, joka liittyy esityksen säätämisjärjestysosiossa (hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle, PL 124 §) tehtyyn tulkintaan vesihuoltolaitosten julkisista hallintotehtävistä. Tulkinnan perusteella vesihuoltolaitokset hoitavat julkista hallintotehtävää silloin, kun ne huolehtivat vesihuollosta kunnan vahvistamalla toiminta-alueella. Kuntaliiton asiantuntijalausunnossa kyseenalaistetaan vesihuoltolaitoksen henkilöstöön sovellettavan rikosoikeudellisen virkavastuun rajausta siten, että rikosoikeudellinen virkavastuu ei ulottuisi vesihuolto-osuuskuntien henkilöstöön. Vesilaitosyhdistys ry ja Vesikolmio Oy sen sijaan pitävät osuuskuntien rajaamista rikosoikeudellisen virkavastuun ulkopuolelle hyvänä, mutta ovat muutoin huolissaan rikosoikeudellisen virkavastuun soveltumisesta toiminta-alueella vesihuoltolaitosten henkilöstöön.

Ministeriön vastaus:

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa katsotaan, että vesihuoltolaitoksen toiminnassa ei ole kyse julkisesta hallintotehtävästä. Perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytännön mukaan oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutuminen perustuslain 124 §:ssä tarkoitetussa merkityksessä edellyttää, että julkisia hallintotehtäviä hoidettaessa noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että julkista hallintotehtävää hoitavat toimivat virkavastuulla (ks. esim. PeVL 53/2014 vp s. 4–5). Koska perustuslakivaliokunta katsoo, että vesihuoltolaitoksen toiminnassa ei ole kyse julkisesta hallintotehtävästä, käy 9 §:n 2 momenttiin lisättäväksi ehdotettu rikosoikeudellista virkavastuuta koskeva säännös tarpeettomaksi. Näin ollen maa- ja metsätalousministeriö ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon huomioimiseksi 9 §:ään lisättäväksi ehdotetun rikosoikeudellista virkavastuuta koskevan 2 momentin poistoa. Ehdotus lakiehdotukseen tehtäväksi muutokseksi on liitteessä.

Vesihuollon turvaamisvelvoite (9 b §)

Esityksen 9 b §:ssä ehdotetaan säädettäväksi kunnalle velvollisuus turvata vesihuollon palvelu tilanteessa, jossa vesihuoltolaitos ei kykene suoriutumaan lain mukaisista velvoitteistaan. Kuntaliitto nostaa asiantuntijalausunnossaan esiin tarpeen varmistaa, että tilanteessa, jossa kunnan turvaamisvelvoite realisoituu, valtiolle syntyisi kustannusvastuu. Lisäksi Kuntaliitto katsoo, että vesihuollon yleiselle valvontaviranomaiselle tulisi säätää velvoite arvioida turvaamisvelvoitetilanteissa sitä, muodostuuko tilanne kunnan kannalta kohtuuttomaksi.

Ministeriön vastaus:

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että esityksessä arvioidaan, että ehdotettu turvaamisvelvoite sisältyy jo nykyisellään kunnalle säädettyyn vesihuollon järjestämisvastuuseen, eikä siten ole sellainen uusi tehtävä, joka synnyttäisi valtiolle rahoitusvastuun. Uudella säännöksellä täsmennettäisiin ja konkretisoitaisiin jo olemassa olevan velvoitteen sisältöä. Näin ollen maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että uusi säännös ei synnytä valtiolle rahoitusvastuuta. Asia oli esillä myös perustuslakivaliokunnan käsittelyssä, mutta myöskään perustuslakivaliokunta ei lausunnossaan nosta esiin valtion rahoitusvastuuta asiassa.

Liittämisvelvollisuuden muutos (10 ja 11 §)

Sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijalausunnossa todetaan, että ehdotetun 10 §:n mukaan kiinteistöiltä poistettaisiin oikeus olla liittymättä vesihuoltolaitoksen vesijohtoon, mutta oikeus olla liittymättä jätevesiviemäriverkostoon säilytettäisiin. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan tämä on ristiriitaista ja esityksen perustelut ovat osittain epäselviä.

Kuntaliiton asiantuntijalausunnossa kiinnitetään huomiota liittämisvelvollisuudesta vapauttamista koskevan pykälän (11 §) muutokseen koskien asianosaisten kuulemisvelvoitetta. Kuuleminen tapahtuisi jatkossa yleislainsäädännön eli hallintolain mukaisesti. Kuntaliiton mukaan muutos laajentaa vapautushakemuksen käsittelyn yhteydessä kuultavien piiriä.

Maaseutupolitiikan Maaseudun asuttavuus, asuminen ja kotoutuminen maaseudulla (MaalleKo) -verkoston lausunnossa kiinnitetään huomiota 11 §:n 4 momentin ns. sosiaalisia suoritusesteitä koskevaan vapautusperusteeseen, ja todetaan, että vapautuksen perusteita tulisi laajentaa. Myös Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry esittää sosiaaliseen suoritusesteeseen perus-

tuvan vapautusmahdollisuuden laajentamista taajama-alueella toiminta-alueella sijaitseviin kiinteistöihin. Kuntaliiton lausunnossa sen sijaan esitetään 11 §:n 4 momentin vapautusmahdollisuuden poistamista esityksestä kokonaan.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry esittää lausunnossaan, että esityksen mukaisesti muutettua liittämisvelvollisuutta tulisi soveltaa taajamien ulkopuolella vain uusiin kiinteistöihin tai tyhjillään olleisiin kiinteistöihin, joihin muutetaan uudestaan. Lisäksi MTK esittää, että muutoslakiin lisättäisiin siirtymäsäännös, jonka perusteella voimassa olevan vesihuoltolain mukaiset vapautuspäätökset jäisivät voimaan. Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC kiinnittää lausunnossaan huomiota erityisesti muuttuvan liittämisvelvollisuuden kustannusvaikutuksiin maaseudulla ja maaseutuyrityksissä.

Omakotiliitto ehdottaa lausunnossaan, että aiemmin rakennettu, toimiva ja ympäristönsuojelumääräykset täyttävä kiinteistökohtainen vesihuoltojärjestelmä tulisi lisätä vesihuoltolakiin automaattiseksi poikkeusperusteeksi liittämisvelvollisuudesta. Lisäksi Omakotiliitto esittää, että vapaa-ajan asuntojen vesihuoltotarpeiden eroaminen vakituisesti asutuista kiinteistöistä tulisi huomioida lain säännöksissä esimerkiksi siten, että vapaa-ajan asuntoja ei tule automaattisesti sisällyttää vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeseen.

Ministeriön vastaus:

Ministeriö kiinnittää huomioita siihen, että liittämisvelvollisuuteen esitettyjen muutosten tavoitteena on tuoda lähtökohtaisesti kaikki vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella olevat kiinteistöt liittämisvelvollisuuden piiriin. Näin ollen toiminta-alueella olevat taajaman ulkopuoliset kiinteistöt, jotka voimassa olevan lainsäädännön perusteella ovat heikomman liittämisvelvollisuuden piirissä, olisivat jatkossa samassa asemassa, kuin toiminta-alueella taajama-alueen sisäpuolella sijaitsevat kiinteistöt. Muutoksella tavoitellaan toiminnan ennakoitavuutta vesihuoltolaitoksille, mutta myös turvaa laitosten asiakkaille vahvistuvan laitosten asiakaskannan myötä. Maa- ja metsätalousministeriö ei pidä tarkoituksenmukaisena rajata liittämisvelvollisuutta esityksessä esitettyä suppeammaksi tai soveltaa muuttunutta liittämisvelvollisuutta ainoastaan uusiin kiinteistöihin tai tyhjillään oleviin kiinteistöihin, joihin muutetaan uudestaan, sillä liittämisvelvollisuuden muutoksella ei näin saavutettaisi niitä tavoitteita, joita muutoksella tavoitellaan. Ministeriö huomauttaa, että esitetyt liittämisvelvollisuuden muutokset tulisivat voimaan vasta sen jälkeen, kun kunta on ehdotuksen 8 §:n mukaisesti tarkistanut toiminta-alueen siten, että se vastaa kunnan alueella olevaa vesihuoltopalvelun tarvetta. Näin ollen muuttuneen liittämisvelvollisuuden piiriin ei jää merkittäviä määriä sellaisia kiinteistöjä, joita ei kunnan arvion mukaan ole perusteltua liittää vesihuoltolaitoksen verkostoon.

Sosiaali- ja terveysministeriön esiin nostamaan liittämisvelvollisuuden muutosta koskevaan huomioon maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että 10 §:ään tehtävässä muutoksessa ei ole kyse siitä, että kiinteistöiltä poistettaisiin oikeus olla liittymättä vesihuoltolaitoksen vesijohtoon, mutta oikeus olla liittymättä jätevesiviemäriverkostoon säilytettäisiin. Vesihuoltolain 10 §:ään ehdotetulla muutoksella muutetaan liittämisvelvollisuutta siten, että lähtökohtaisesti kaikki vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella olevat kiinteistöt ovat liittämisvelvollisuuden piirissä riippumatta siitä, sijaitsevatko ne taajamassa vai taajama-alueen ulkopuolella. Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitsevilla kiinteistöillä on jatkossakin mahdollisuus hakea vesihuoltolain 11 §:n mukainen vapautus liittämisestä.

Sellaiset kiinteistöt, joilla ei ole lainkaan vesikäymälää, olisivat automaattisesti vapautettuja jätevesiviemäriverkostoon liittämisvelvollisuudesta (10 §:n 2 momentti). Tällä huussikiinteistöjä koskevalla automaattisella vapautuksella tavoitellaan vapautushakemuksia käsittelevän kunnan

ympäristönsuojeluviranomaisen työtaakan keventämistä. Huussikiinteistöjen osalta liittämisvelvollisuudesta vapautumisen arviointi on selkeää ja helppoa, eikä näiden kiinteistöjen jätevesiviemäriverkostoon liittämättä jättäminen aiheuta mainittavaa ympäristön- tai terveydensuojelullista haittaa. Sen sijaan sen arviointi, milloin kiinteistöllä on käytössään riittävästi terveydensuojelulain nojalla säädetyt vaatimukset täyttävää talousvettä, vaatii tapauskohtaisen viranomaisarvion. Kiinteistöt, jotka haluavat vapautuksen vesihuoltolaitoksen talousvesiverkostoon liittämisestä, voivat siten hakea vapautusta lain 11 §:n nojalla. Maa- ja metsätalousministeriö korostaa, että lähtökohtaisesti oikeutta olla liittymättä jätevesiviemäriverkostoon ei ole olemassa, vaan pääsääntö on se, että vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitsevilla kiinteistöillä on velvollisuus liittyä vesihuoltolaitoksen verkostoon niin talousveden kuin jätevesienkin osalta.

Koskien Kuntaliiton huomiota kuulemisvelvoitteen muutoksesta maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että sääntelymuutos on tehty valtiosihteeripalaverissa linjatun mukaisena kuntia koskevien normien keventämistoimenpiteenä. Vesihuoltolaki on annettu ennen hallintolakia (434/2003), joten vesihuoltolain esitöissä ei perustella voimassa olevan vesihuoltolain yleislain kuulemisvelvoitteesta poikkeamista erityisellä, painavalla syyllä. Lähtökohtaisesti yleislaista ei poiketa. Pitää paikkansa, että kuulemisvelvoitteen muutos voi tietyissä tilanteissa laajentaa kuultavien piiriä, mutta tästä huolimatta ministeriö pitää yleislain soveltamisen piiriin siirtymistä lainsäädännön yhtenäisyyden ja selkeyden kannalta hyvänä asiana.

Maa- ja metsätalousministeriö tuo esiin, että 11 §:ään ehdotettu sosiaaliseen suoritusesteeseen perustuva vapautusmahdollisuus on samankaltainen, kuin ympäristönsuojelulain 156 d §:n mukainen poikkeusmahdollisuus. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille on siten muotoutunut käytänteitä ja vakiintuneita tulkintoja perusteiden arvioinnille. Tästä syystä on pidetty tarkoituksenmukaisena, että kyseinen harkinnanvarainen vapautusmahdollisuus on pitkälti vastaava, kuin ympäristönsuojelulain mukainen vastaava säännös. Maa- ja metsätalousministeriö ei pidä tarpeellisena sosiaaliseen suoristusesteeseen perustuvan vapautusmahdollisuuden laajentamista koskemaan myös taajama-alueella toiminta-alueella sijaitsevia kiinteistöjä, sillä nämä kiinteistöt eivät ole muuttuvan liittämisvelvollisuuden piirissä.

Maa- ja metsätalousministeriö ei näe tarvetta säätää voimassa olevan lain mukaisesti myönnettyjen vapautuspäätösten voimaan jäämisestä siirtymäsäännöksellä MTK:n ehdotuksen mukaisesti. Muutoslaki ei tule taannehtivasti voimaan, eli voimassa olevan lain mukaisesti annetut vapautuspäätökset jäävät voimaan, vaikka vesihuoltolaki muuttuukin. Voimassa olevan lain mukaisesti myönnetyt vapautukset koskevat kiinteistöjä, jotka ovat liittämisvelvollisuuden piirissä, eikä esityksellä muutettava liittämisvelvollisuus näiden kiinteistöjen kohdalla lähtökohtaisesti muutu. Esityksen mukaisesti vesihuoltolain 11 §:n 5 momenttiin sisällytettäisiin vapautuspäätösten raukeamista koskeva säännös, jonka perusteella myönnetty vapautus raukeaa, jos kiinteistön omistaja tai haltija vaihtuu tai kiinteistön käyttö muuttuu siten, että vesihuoltopalvelujen tarve lisääntyy. Tämä raukeamista koskeva säännös koskisi jatkossa myös voimassa olevan lain mukaan myönnettyjä vapautuspäätöksiä ilman erityistä siirtymäsäännöstäkin. Kuntien vapautuspäätösten välillä on paljon eroja, joissain on esimerkiksi otettu kantaa vapautuksen kestoon ja tilanteisiin, joissa vapautus raukeaa, toisissa ei.

Vesihuoltolaitoksen varautuminen (15 a §)

Oikeusministeriö ehdottaa lausunnossaan, että esityksen 15 a §:n 2 momentin viimeiseen virkkeeseen lisättäisiin selkeyden vuoksi maininta ”salassapitosäännösten estämättä”.

Ministeriön vastaus:

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että pitää tätä selkeytystä hyvänä. Ehdotus lakiehdotukseen tehtäväksi muutokseksi on liitteessä.

Vesihuollon poikkeamasta ilmoittaminen (15 b §)

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää lausunnossaan, että vesihuollon poikkeamasta ilmoittamista koskevaan 15 b §:ään tulisi lisätä velvollisuus jätevesihuollosta vastaavalle vesihuoltolaitokselle ilmoittaa viipymättä kunnan terveydensuojeluviranomaiselle sellaisesta jätevesihuollossa tapahtuneesta poikkeamasta, josta voi aiheutua talousveden tai uimaveden saastumisen vaaraa. Lisäksi jätevesihuoltolaitokselle tulisi säätää velvollisuus osallistua poikkeaman syiden selvittämiseen ja korjaavien toimenpiteiden määrittämiseen.

Ministeriön vastaus:

Maa- ja metsätalousministeriö yhtyy sosiaali- ja terveysministeriön näkemykseen siinä, että on tärkeää, että kunnan terveydensuojeluviranomainen saa tiedon jätevesihuollossa tapahtuneesta poikkeamasta, josta voi aiheutua talousveden tai uimaveden saastumisen vaaraa. Maa- ja metsätalousministeriö näkee kuitenkin, että luontevampi paikka kyseisenkaltaisesta ilmoitusvelvollisuudesta säätämisestä voisi olla terveydensuojelulaki, jota parhaillaan uudistetaan (STM103:00/2023, VN/33762/2023). Jätevesihuollosta vastaavien vesihuoltolaitosten lisäksi on olemassa lukuisa määrä muita toimijoita, joiden toiminnasta syntyy jätevettä, joka voi häiriötilanteessa aiheuttaa terveydelle haittaa.

Tiedonsaanti ja tiedottamisvelvollisuus (16 §)

Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa vesihuoltolaitoksen yleistä tiedottamisvelvollisuutta koskevan 16 §:n 2 momentin poiston tarkoituksenmukaisuuden harkitsemista. Voimassa olevan lain 16 §:n 2 momentissa säädetään vesihuoltolaitokselle velvollisuus tiedottaa riittävästi laitoksen toimittaman talousveden laadusta ja jäteveden puhdistuksen tasosta sekä siitä, miten vesihuollosta perittävät maksut muodostuvat.

Ministeriön vastaus:

Maa- ja metsätalousministeriö yhtyy sosiaali- ja terveysministeriön näkemykseen. Vesihuoltolaitoksen yleistä tiedottamisvelvollisuutta koskeva säännös täydentää muita laitokselle säädettyjä tiedottamiseen liittyviä velvollisuuksia. Voimassa olevan lain säännöksen säilyttäminen vesihuoltolaissa voisi vastata myös Kilpailu- ja kuluttajaviraston lausunnossa esiin nostettuihin tarpeisiin lisätä yleistä tietoisuutta vesimaksuista ja niiden mahdollisista korotuksista.

Poistoehdotuksen taustalla on se, että voimassa olevan vesihuoltolain 16 §:n 2 momentissa säädetään vesihuoltolaitoksen yleisestä tiedottamisvelvollisuudesta, ja sillä on hallituksen esityksen (HE 85/2000 vp) antamisen yhteydessä täytäntöön pantu ihmisten käyttöön tarkoitetun veden laadusta annetun neuvoston direktiivin (98/83/EY) 13 artikla. Kyseinen direktiivi on kuitenkin korvattu EU:n uudella juomavesidirektiivillä, jonka edellyttämää kansallista täytäntöönpanosääntelyä tiedottamisvelvollisuudesta on viety muun muassa pykälän nykyiseen 3 momenttiin. Lisäksi vesihuoltolaitosten yleistä tiedottamisvelvollisuutta ja siihen linkittyvää julkisuusvalvontaa on tarkoitus nyt käsiteltävänä olevalla esityksellä tehostaa säätämällä aiempaa tarkemmin vesihuoltolaitoksen toimintakertomuksen sisällöstä sekä sen julkaisemisesta. Näistä huolimatta

yleisellä tiedottamisvelvollisuudella voidaan jatkossakin nähdä olevan merkitystä laajemman yleisön tiedonsaannin kannalta.

Maksujen yleiset perusteet (18 §) ja maksut (19 §)

Kilpailu- ja kuluttajaviraston lausunnossa pidetään kannatettavana, että vesihuoltomaksujen yleisiä perusteita täsmennetään. Lisäksi Kilpailu- ja kuluttajavirasto kuvaa tarvetta varmistaa, että vesihuoltolaitoksen perimät maksut ovat selkeästi perusteluja ja läpinäkyviä, että maksuista ja niiden muutoksista viestitään riittävästi ja että maksujen tasoa ja perusteita seurataan jatkossa riittävästi, jotta vaikutukset kotitalouksien maksurasitukseen voidaan todentaa.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota maksuja koskevan 19 §:n muutoksiin. Ne eivät huomioi maksujen perimismahdollisuutta hulevesien viemäröinnistä. Kuntaliitto esittää 19 §:ään lisättäväksi uuden huleveden viemäröintimaksuja koskevan 4 momentin ja samalla 2 momentista poistettavaksi huleveden viemäröinnin käyttömaksua koskevan toteamuksen.

Tampereen yliopiston vesihuoltopalveluiden tutkimusryhmän antamassa lausunnossa nostetaan esiin tarve määritellä vesihuoltopalveluista perittävä kohtuullinen tuotto. Lausunnossa nostetaan esille energiasektorin vastaava määritelmä ja valvontamekanismi esimerkkinä siitä, että tämä on mahdollista tehdä.

Ministeriön vastaus:

Maa- ja metsätalousministeriö pitää Kuntaliiton ehdottamaa hulevesimaksuja koskevaa selkeytystä tarpeellisena. Ehdotus lakiehdotukseen tehtäväksi muutokseksi on liitteessä. Hulevesien viemäröinnistä perittävien maksujen perusteet ovat vastaavat, kuin vesihuollosta perittävien maksujen perusteet. Hulevedestä peritään harvoin käyttömaksua, eikä maksun periminen viemäröidyn huleveden määrän perusteella tule lähtökohtaisesti kyseeseen. Sen sijaan käyttömaksun periminen kiinteistöltä viemäröidyn huleveden laadun perusteella on mahdollista.

Koskien kohtuullisen tuoton määrittelyä ja valvontaa maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että esitettyjen lainsäädäntömuutosten esivalmisteluvaiheessa arvioitiin myös mallia, jossa vesihuoltosektorille olisi tuotu regulaattorina toimivaan viranomaiseen perustuva valvontamekanismi. Uuden viranomaisen perustamista tai nykyisen viranomaisen tehtävien merkittävää laajentamista ei kuitenkaan pidetty mahdollisena tai tarkoituksenmukaisena. Lisäksi ministeriö huomauttaa, että vaikka vesihuoltosektorin ja energiasektorin välillä on yhtäläisyyksiä, on sektoreiden välillä myös merkittäviä eroja. Energiasektorin omistajuus on hyvin monimuotoista sisältäen myös paljon yksityistä omistusta. Vesihuoltosektorilla valtaosa omistuksesta on kunnilla tai vesihuoltoosuuskunnilla, eikä yksityisen omistuksen tulo sektorille enää jatkossa ole mahdollista. Vesihuoltopalveluiden hinnat Suomessa ovat olleet kansainvälisesti vertailtuna hyvin kohtuullisia, ja julkisen omistajuuden varmistamisella varmistetaan, että tilanne myös pysyy tällaisena. Esitetyillä lakimuutoksilla tehtäisiin muutoksia vesihuoltolain maksujen yleisiä perusteita koskevaan 18 §:ään. Näillä muutoksilla vahvistetaan vesihuollon kustannusvastaavuuden periaatetta, kohtuullinen omistajatuloutus olisi mahdollista vain vesihuollon kustannusten kattamisen jälkeen.

Sopimusehtojen muuttaminen (23 §)

Vesilaitosyhdistys ry:n ja Vesikolmio Oy:n lausunnoissa kritisoidaan sopimusehtojen muuttamista koskevaan 23 §:n 1 momentin 3 kohdassa ehdotettuun sopimusmuutosmahdollisuuden sitomista ennakoimattomaan ja olennaiseen muutokseen. Kilpailu- ja kuluttajaviraston lausunnon mukaan virasto pitää olosuhteiden ennakoimattomuuden lisäämistä 3 kohtaan kannatettavana.

Ministeriön vastaus:

Maa- ja metsätalousministeriö tuo esiin, että muutosehdotuksella tavoitellaan kuluttajan aseman paranemista rajaamalla vesihuoltolaitoksen mahdollisuuksia muuttaa kuluttajasopimuksen ehtoja. Muutokseen liittyvät näkemyserimielisyydet ovat olleet tiedossa jo hallituksen esitysluonnoksen työryhmäkäsittelyvaiheesta lähtien ja ennakoimattomuuden kriteerin lisääminen vesihuoltolain 23 §:n 1 momentin 3 kohtaan on lisäys, jota ministeriö pitää tarpeellisena parannuksena vesihuoltolaitosten asiakkaille.

Vesihuollon liittymismaksujen arvonlisäverokohtelu

Suomen Vesihuolto-osuuskunnat SVOSK ry kiinnittää lausunnossaan huomiota vesihuollon liittymismaksujen arvonlisäverokohteluun ja nostaa esiin sen, että vesihuoltopalveluiden turvaamiseksi haja-asutusalueilla tulisi saada muutettua liittymismaksujen arvonlisäverokohtelua ja kehittää malli, millä palautuskelpoiset liittymismaksut muutetaan pelkästään siirtokelpoiseksi ilman veroseuraamuksia. SVOSK ry nostaa esiin riskinä, että vesihuolto-osuuskuntia ajautuu maksukyvyttömiksi palautettavien liittymismaksujen vuoksi.

Ministeriön vastaus:

Kyseessä on verotukseen liittyvä asia, johon ei voida vaikuttaa vesihuoltolain säännöksillä. Maa- ja metsätalousministeriö yhtyy kuitenkin SVOSK ry:n esiin nostamiin huoliin ja pitää niitä perusteltuina. Yksi tunnistetuista esteistä vesihuoltosektorilla tavoiteltavalle rakenneuudistukselle ja pienten vesihuoltolaitosten yhdistymiselle osaksi suurempia vesihuoltolaitoksia on SVOSK ry:n esiin nostama liittymismaksujen arvonlisäverokohtelu.

Vesihuoltolaki ja valtion aluehallinnon uudistus

Eduskunta hyväksyi esityksen valtion aluehallinnon uudistuksesta (HE 13/2025 vp) kesäkuussa 2025, ja esityksen mukainen lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2026, jolloin esityksellä perustettavat uudet virastot aloittavat toimintansa. Vesihuoltolain 4 §:n 2 ja 4 momenttia, 15 §:n 3 momenttia, 15 b §:n 1 ja 3 momenttia, 20 d §:n 1 momenttia ja 29 §:n 2 momenttia muutetaan lailla 694/2025 huomioimaan aluehallintouudistus muuttamalla pykälissä mainittu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tehtävän siirtämisen vuoksi elinvoimakeskukseksi.

Nykyisin vesihuoltolain mukaiset elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävät on valtakunnallisesti keskitetty Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen, joka hoitaa vesihuoltolain mukaiset valtion viranomaisen tehtävät kaikkien elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimialueilla. Jatkossa vesihuoltolain mukaiset valtion valvontaviranomaisen tehtävät keskitetään elinvoimakeskuksista syksyllä 2025 annettavalla valtioneuvoston asetuksella Kaakkois-Suomen elinvoimakeskukseen, joka hoitaa vesihuoltolain mukaiset valtion viranomaisen tehtävät kaikkien elinvoimakeskusten toimialueilla.

Valtion aluehallintouudistuksen mukaiset lainsäädäntömuutokset tulevat voimaan 1.1.2026, eli samanaikaisesti, kuin nyt käsiteltävänä olevassa vesihuoltolain muuttamisesta annetussa hallituksen esityksessä (HE 40/2025 vp) esitetyt muutokset on ehdotettu tulevaksi voimaan. Tästä syystä maa- ja metsätalousministeriö on vienyt tämän vastineen liitteeseen ehdotuksen muutoksista, joita nyt annettavaan muutoslakiin olisi tarpeen tehdä aluehallintouudistuksen huomioimiseksi ja samanaikaisesti voimaan tulevien muutoslakien (tämän esityksen mukainen laki ja laki 694/2025) yhteensovittamiseksi. Käytännössä kyse on siitä, että pykälissä mainittu elinkeino-,

liikenne- ja ympäristökeskus muutettaisiin tehtävän siirtämisen vuoksi elinvoimakeskukseksi, ja tämä edellyttää tiettyjä muutoksia myös muutoslain johtolauseeseen.

Muuta

Esityksellä HE 40/2025 vp ehdotetaan lisättäväksi vesihuoltolain vesihuoltolaitosten toiminta-alueisiin sisällytettäviä alueita koskevaan 7 §:n 2 momenttiin yhdyskuntajätevesien käsittelystä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/3019 eli niin sanotun yhdyskuntajätevesidirektiivin kansalliseksi täytäntöönpanemiseksi säännös, jonka perusteella kaikki direktiivissä tarkoitetut taajamat tulee sisällyttää vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen jätevesiviemäriverkostoon. Maa- ja metsätalousministeriö ehdottaa, että tämä säännös poistettaisiin.

Ympäristöministeriö on aloittanut yhdyskuntajätevesidirektiivin täytäntöönpanon (YM006:00/2025, VN/2758/2025). Täytäntöönpanoprosessin aikana on päätetty, että direktiivin mukainen taajaman käsite määritellään kansallisessa lainsäädännössä. Direktiivin mukaiseen taajaman määritelmään liittyy sellaisia ratkaistavia kysymyksiä, joiden vuoksi olisi selkeämpää, että 7 §:n 2 momenttiin lisättäväksi ehdotettu säännös poistettaisiin lakiehdotuksesta. Yhdyskuntajätevesidirektiivin täytäntöönpanemiseksi myös vesihuoltolakiin on tarpeen tehdä tiettyjä muutoksia. Näiden yhteydessä voidaan myös vesihuoltolain 7 §:ään muotoilla direktiivitaajamia koskeva lisäys siten, että siinä viitataan kansalliseen lainsäädäntöön otettavaan direktiivin mukaisen taajaman käsitteeseen, joka on yksiselitteinen eikä aiheuta tulkintaepäselvyyksiä. Tästä asiasta on käyty keskusteluja yhdyskuntajätevesidirektiivin täytäntöönpanosta vastaavan ympäristöministeriön kanssa, ja ympäristöministeriö jakaa näkemyksen siitä, että säännöksen poisto olisi tässä vaiheessa oikeustilan kannalta selkein vaihtoehto. Ehdotus lakiehdotukseen tehtäväksi muutokseksi on liitteessä.

Lisäksi ministeriö ehdottaa lakiehdotuksen 8 b §:n 3 momentin pykäläviittaukseen korjausta. Momentissa viitataan 8 §:n 3 momenttiin, vaikka viittaus on tarkoitettu tehtäväksi 8 §:n 4 momenttiin. Ehdotus lakiehdotukseen tehtäväksi muutokseksi on liitteessä.

Liite: lakiesitykseen ehdotetut muutokset

Laki

vesihuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vesihuoltolain (119/2001) 1 §, 3 §:n 1, 3, 4 ja 8 kohta, 4 §:n 2 momentti, 5–8, 8 a, 10 ja 11 §, 15 §:n 1 ja 4 momentti, 15 a ja 15 b §, 16 ja 16 a §, 17 §:n 2 ja 3 momentti, 18 ja 19 §, 20 §:n 1 ja 3 momentti, 20 a–20 c §, 20 d §:n 3 ja 4 momentti, 23 §:n 1 momentti, 24 §:n 2, 3 ja 5 momentti sekä 30–35 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1, 3, 4 ja 8 kohta, ~~4 §:n 2 momentti,~~ 5, 7, 8, 8 a, 10, 11, 15 a ja 19 §, 20 §:n 1 ja 3 momentti, 20 a–20 c §, 20 d §:n 3 ja 4 momentti sekä 24 §:n 5 momentti laissa 681/2014, 4 §:n 2 momentti laissa 694/2025, 15 §:n 1 ja 4 momentti sekä 16 ja 16 a § laissa 1259/2022, 15 b § laeissa 290/2018 ja 694/2025, 18 § osaksi laissa 681/2014, 32 § laissa 827/2019 ja 35 § laeissa 1013/2018 ja 137/2025, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 681/2014, uusi 3 momentti, 3 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 681/2014 ja 1259/2022, uusi 9–11 kohta, lakiin uusi 4 a–4 e, 5 a ja 8 b §, ~~9 §:ään uusi 2 momentti,~~ lakiin uusi 9 a, 9 b ja 11 a §, 17 c §:ään, sellaisena kuin se on laissa 681/2014, uusi 3 momentti sekä lakiin uusi 35 a § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tavoite

Tämän lain tavoitteena on turvata sellainen vesihuolto, joka mahdollistaa kohtuullisin kustannuksin ja toimintavarmasti:

1) terveydensuojelulain (763/1994) nojalla säädetyt laatuvaatimukset ja -tavoitteet täyttävän riittävän talousveden saannin; ja

2) terveyden- ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukaisen viemäröinnin.

2 §

Soveltamisala

— —

Tätä lakia ei sovelleta puolustushallinnon vesihuoltoon.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *vesihuollolla* veden ottamista, johtamista, käsittelyä ja toimittamista talousvetenä käytettäväksi sekä jäteveden poisjohtamista ja käsittelyä;

— —

3) *vesihuoltolaitoksella* laitosta, joka huolehtii yhdyskunnan vesihuollosta, ja:

a) toimittaa vettä talousvetenä käytettäväksi vähintään 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai vähintään 50 henkilön tarpeisiin; taikka

b) vastaanottaa jätevettä vähintään 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai vähintään 50 henkilöltä;

— —

4) *asiakkaalla* kiinteistön omistajaa tai haltijaa, joka tekee 5 luvussa tarkoitetun sopimuksen vesihuoltolaitoksen kanssa kiinteistön liittämisestä laitoksen verkostoon tai laitoksen palvelujen toimittamisesta ja käyttämisestä;

— —

8) *asiakasomisteisella vesihuolto-osuuskunnalla* osuuskuntamuotoista vesihuoltolaitosta, jonka asiakkaista yli puolet on vesihuolto-osuuskunnan jäseniä;

9) *tukkuvesihuoltolaitoksella* laitosta, joka toimittaa vettä vesihuoltolaitokselle, tai johtaa tai käsittelee vesihuoltolaitoksen jätevesiä;

10) *toiminta-alueella* aluetta, jolla vesihuoltolaitos huolehtii vesihuollosta sen mukaan kuin laissa säädetään ja jolla oleva kiinteistö on liitettävä vesihuoltolaitoksen talousvesi- tai jätevesiviemäriverkostoon;

11) *vesihuolto-omaisuudella* vesihuolto- tai tukkuvesihuoltolaitoksen käytössä olevaa talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostoa sekä vesihuolto- tai tukkuvesihuoltolaitoksen käytössä olevia veden ottamiseen, käsittelyyn ja toimittamiseen sekä jäteveden vastaanottamiseen ja käsittelyyn välittömästi liittyviä rakennuksia, rakennelmia ja laitteita.

4 §

Viranomaiset

— —

Tämän lain mukaisia valvontaviranomaisia ovat ~~elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus~~elinvoimakeskus sekä kunnan terveydensuojeluviranomainen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

— —

4 a §

Valvontaviranomaisten valvontatehtävät

Tämän lain mukainen yleinen valvontaviranomainen on ~~elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus~~elinvoimakeskus.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista toimialallaan.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista toimialallaan.

4 b §

Kunnan vesihuoltotehtävät

Kunnan tulee hallintosäännössä antaa määräykset tämän lain mukaisista tehtävistä vastaavista kunnan viranomaisista.

Kuntien yhteistoiminnasta säädetään kuntalain (410/2015) 8 luvussa.

4 c §

Kunnan omistuksen säilyttäminen vesihuollossa

Kunta ei saa myydä tai muulla tavoin luovuttaa omistustaan vesihuoltolaitoksesta, tukkuvesihuoltolaitoksesta tai vesihuolto-omaisuudesta muulle kuin toiselle kunnalle tai kunnan omistuksessa olevalle vesihuolto- tai tukkuvesihuoltolaitokselle.

Kokonaan kunnan omistuksessa tai kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla kunnan määräysvallassa oleva vesihuoltolaitos tai tukkuvesihuoltolaitos ei saa myydä tai muulla tavoin luovuttaa vesihuolto-omaisuutta muulle kuin kunnalle tai kokonaan kunnan omistuksessa olevalle vesihuolto- tai tukkuvesihuoltolaitokselle.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu laitos saa ottaa käyttöön vain omistuksessaan olevaa uutta vesihuolto-omaisuutta.

Perustettavan laitoksen on oltava kokonaan kunnan omistuksessa oleva vesihuoltolaitos tai tukkuvesihuoltolaitos taikka asiakasomisteinen vesihuolto-osuuskunta.

4 d §

Kunnan etuosto-oikeus

Kunnalla on alueellaan sijaitsevan vesihuoltolaitoksen, tukkuvesihuoltolaitoksen ja vesihuolto-omaisuuden kaupassa etuosto-oikeus. Etuosto-oikeuttaan käyttämällä kunta tulee kaupantekohetkellä luovutuskirjassa ilmoitetun ostajan sijaan omistajaksi kaupassa sovituilla ehdoilla. Jos kauppaan sisältyy ehto, jota kunta ei ehdon luonteen vuoksi voi kohtuudella täyttää, velvoite on muunnettava sen täyttä arvoa vastaavaksi rahasuoritukseksi. Kunnan asema kolmanteen nähden on sama kuin ostajan.

Jos kaupan kohde on kahden tai useamman kunnan alueella, etuosto-oikeus on sillä kunnalla, jonka alueella sijaitsee kaupan kohteena olevan laitoksen tai vesihuolto-omaisuuden omistavan laitoksen kotipaikka. Jos edellä tarkoitettu kunta ei käytä etuosto-oikeuttaan, vastaava oikeus on myös muilla kunnilla, joiden alueella laitos huolehtii vesihuollosta kunnan alueella olevan laitoksen asiakasmäärän mukaisessa järjestyksessä.

Kaupan kohteena olevan vesihuoltolaitoksen, tukkuvesihuoltolaitoksen ja vesihuolto-omaisuuden myyjän tulee viimeistään kuukauden kuluessa kaupantekohetkestä ilmoittaa kunnalle kaupasta. Ilmoituksessa on oltava tiedot kaupan kohteesta, ehdoista ja ostajasta. Ilmoitukseen tulee liittää suunnitelma siitä, miten ostaja varmistaa vesihuoltopalvelun jatkuvuuden.

Kunnan on arvioitava etuosto-oikeuden käyttämisen tarvetta vesihuollon järjestämisvastuunsa ja turvaamisvelvoitteensa kannalta ja tehtävä päätös etuosto-oikeuden käyttämisestä viipymättä ja enintään kolmen kuukauden kuluessa 3 momentissa tarkoitetun ilmoituksen saamisesta. Jos myyjä laiminlyö mainitussa momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuutensa, etuosto-oikeuden käyttämiselle varattu aika alkaa kulua kuuden kuukauden päästä kaupantekohetkestä. Myyjä ei voi vedota sellaiseen kaupan ehtoon, jota hän ei ole ilmoittanut kunnalle ja josta kunta ei päättäessään etuosto-oikeuden käyttämisestä muutoinkaan tiennyt.

Kun etuosto on saatettu loppuun, kunnan on viipymättä korvattava ostajalle tämän ennen etuoston loppuunsaattamista tekemät kauppaan perustuvat suoritukset mahdollisesta laiminlyönnistä aiheutuneita suorituksia lukuun ottamatta. Lisäksi kunnan on korvattava ostajalle kaupasta syntyneet tarpeelliset kustannukset.

4 e §

Omaisuuden myynnin rajoitukset vesihuolto-osuuskunnassa

Asiakasomisteinen vesihuolto-osuuskunta tai sen vesihuolto-omaisuus voidaan myydä tai muulla tavoin luovuttaa vain kunnalle, kokonaan kunnan omistuksessa olevalle vesihuoltolaitokselle taikka toiselle asiakasomisteiselle vesihuolto-osuuskunnalle.

2 luku

Vesihuollon kehittäminen ja järjestäminen

5 §

Vesihuollon alueellinen yleissuunnittelu

~~Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus~~Elinvoimakeskus ohjaa vesihuollon alueellista yleissuunnittelua vesihuollon toimintavarmuuden, alueellisen yhteistyön ja rakenteellisen muutoksen edistämiseksi.

Kunnan tulee osallistua vesihuollon alueelliseen yleissuunnitteluun.

5 a §

Vesihuollon kehittäminen kunnassa

Kunnan on kehitettävä vesihuoltoa alueellaan yhdyskuntakehitystä vastaavasti tämän lain tavoitteiden toteuttamiseksi yhteistyössä alueensa vesihuoltolaitosten, tukkuvesihuoltolaitosten sekä muiden kuntien ja muiden keskeisten tahojen kanssa.

Kunnan on laadittava alueelleen vesihuoltosuunnitelma yhdessä 1 momentissa tarkoitettujen tahojen kanssa. Kunta hyväksyy suunnitelman ja pitää sen ajan tasalla. Vesihuoltosuunnitelma voidaan laatia yhdessä usean kunnan alueelle.

Kunnan vesihuoltosuunnitelmassa on otettava huomioon 5 §:ssä tarkoitettu vesihuollon alueellinen yleissuunnittelu ja se on sovitettava yhteen alueidenkäytön suunnittelun ja toteutuneen yhdyskuntakehityksen kanssa.

Ennen kunnan vesihuoltosuunnitelman hyväksymistä kunnan on pyydettävä valvontaviranomaisilta lausunto. Hyväksytty suunnitelma tulee julkaista tiedonsaannin kannalta olennaisilta osiltaan yleisessä tietoverkossa.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset kunnan vesihuoltosuunnitelman sisällöstä.

6 §

Vesihuollon järjestäminen

Kiinteistön omistaja tai haltija vastaa kiinteistönsä vesihuollosta.

Jos suurehkon asukasjoukon tarve taikka terveydelliset tai ympäristönsuojelulliset syyt sitä vaativat, kunnan tulee huolehtia siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin tarvetta vastaavan vesihuoltolaitoksen perustamiseksi tai vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen laajentamiseksi.

Jos vesihuoltolaitoksen perustaminen tai sen toiminta-alueen laajentaminen ei ole tarkoituksenmukaista tai taloudellisesti mahdollista, kunta voi vaihtoehtoisesti huolehtia siitä, että ryhdytään muihin toimenpiteisiin talousveden saatavuuden tai jäteveden poisjohtamisen turvaamiseksi.

7 §

Vesihuoltolaitosten toiminta-alueisiin sisällytettävät alueet

Kunnan alueella vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden tulee kattaa alueet, joilla kiinteistöjen liittäminen vesihuoltolaitoksen vesijohtoon tai jätevesiviemäriin on tarpeen toteutuneen tai suunnitellun yhdyskuntakehityksen vuoksi.

Määritettäessä 1 momentissa tarkoitettuja alueita on arvioitava kiinteistöjen vesihuoltolaitoksen verkostoon liittämisen tarve etenkin asemakaava-alueilla, taajamissa sekä pohjavesialueilla. ~~Yhdyskuntajätevesien käsittelystä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/3019 3 artiklassa tarkoitetut taajamat tulee aina sisällyttää vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeseen jätevesien viemäröinnin osalta.~~

8 §

Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksyminen

Kunnan tulee hyväksyä alueellaan toimiville vesihuoltolaitoksille toiminta-alue tai tehdä päätös, että laitokselle ei ole tarpeen hyväksyä toiminta-aluetta.

Kunta voi hyväksyä toiminta-alueen vain vesihuoltolaitokselle, joka on kunnan taseyksikössä, kunnan liikelaitos, kuntayhtymä, liikelaitoskuntayhtymä, kuntayhtymän liikelaitos taikka rekisteröity yritys tai yhteisö.

Kunta hyväksyy vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ja tarvittaessa muuttaa hyväksyttyä toiminta-aluetta vesihuoltolaitoksen esityksestä tai, jos laitos ei tällaista esitystä ole tehnyt, laitosta kuultuaan. Ennen toiminta-alueen hyväksymistä tai muuttamista asiasta on tiedotettava riittävässä laajuudessa ja pyydettävä valvontaviranomaisilta lausunto. Toiminta-~~aluepäätöksestä~~ aluepäätös on annettava tiedoksi~~tiedotettava~~ julkisella kuulutuksella.

Kunnan tulee tarkistaa vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ajantasaisuus tarvittaessa, mutta kuitenkin vähintään 10 vuoden välein.

8 a §

Toiminta-alueen hyväksymisen edellytykset ja päätöksen sisältö

Toiminta-alueen hyväksymisen edellytyksenä on, että:

1) 7 §:ssä tarkoitetut alueet on otettu huomioon;

2) vesihuoltolaitos kykenee huolehtimaan vastuullaan olevasta vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti;

3) vesihuollon kustannusten kattamiseksi perittävät vesihuollon maksut muodostuvat kohtuullisiksi ja tasapuolisiksi;

4) toiminta-alueella voidaan toteuttaa kunnan vesihuoltosuunnitelman tavoitteita.

Edellä 1 momentissa kuvattujen edellytysten täyttymisen tulee käydä ilmi toiminta-aluepäätöksestä.

Hyväksyessään toiminta-alueen kunnan tulee toiminta-alueen eri osien vesihuollon tarpeet huomioon ottaen määrittää alueet, joille vesihuoltolaitoksen tulee rakentaa talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostot. Toiminta-aluepäätöksen yhteydessä on myös asetettava tavoitteellinen yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaava aikataulu talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostojen rakentamiselle toiminta-alueen eri osissa.

Toiminta-alue sekä sillä olevat alueet, joille vesihuoltolaitoksen tulee rakentaa talousvesi- tai jätevesiviemäriverkosto, esitetään kartalla. Toiminta-aluekarttaan ei tule sisällyttää vedenottamo- tai verkostotietoa. Kunta vastaa siitä, että toiminta-aluetiedot toimitetaan koneluettavana paikkatietona Suomen ympäristökeskukselle ilman aiheetonta viivytystä. Suomen ympäristökeskus huolehtii siitä, että toiminta-aluekartat julkaistaan yleisessä tietoverkossa.

8 b §

Toiminta-alueen supistaminen ja lakkauttaminen

Toiminta-aluetta voidaan supistaa tai se voidaan kokonaan lakkauttaa, jos:

1) toiminta-alueen tai toiminta-alueesta poistettavan alueen vesihuoltotarpeet ovat muuttuneet siten, että vesihuoltolaitoksen toimintaedellytykset sillä ovat olennaisesti heikentyneet; tai

2) toiminta-aluepäätöksen perusteet ovat osoittautuneet olennaisesti virheellisiksi.

Tehdessään päätöksen toiminta-alueen supistamisesta tai lakkauttamisesta kunnan on samalla päätettävä, miten vesihuolto turvataan niillä laitoksen verkostoihin liitetyillä kiinteistöillä, jotka jäävät toiminta-alueen ulkopuolelle ja miten vesihuolto järjestetään niillä 6 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuilla alueilla, jotka jäävät toiminta-alueen ulkopuolelle.

Supistamista koskevaan toiminta-aluepäätökseen sovelletaan 8 §:n 3 momenttia ja 8 a §:ää. Lakkauttamista koskevaan toiminta-aluepäätökseen sovelletaan 8 §:n 3 momenttia sekä 8 a §:n 1 momentin 1 ja 4 kohtaa ja ~~3~~ 4 momenttia.

~~9 §~~

~~*Vesihuollosta huolehtiminen*~~

~~Toiminta-alueella julkista hallintotehtävää hoitavaan vesihuoltolaitoksen henkilöstöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Mitä edellä säädetään rikosoikeudellisesta virkavastuusta ei koske asiakasomisteisia vesihuoltoosuuskuntia.~~

9 a §

Vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma

Vesihuoltolaitos huolehtii omaisuudenhallintasuunnitelman laadinnasta ja ajan tasalla pitämisestä. Omaisuudenhallintasuunnitelmassa tulee ottaa huomioon kunnan vesihuoltosuunnitelma. Omaisuudenhallintasuunnitelman tarkoituksena on varmistaa, että laitos kykenee huolehtimaan vesihuollosta ja vastaamaan vesihuollon toimintavarmuudesta niin, että vesihuollon kustannusten kattamiseksi perittävät vesihuollon maksut muodostuvat kohtuullisiksi ja tasapuolisiksi.

Vesihuoltolaitoksen on toimitettava omaisuudenhallintasuunnitelma tiedoksi kunnalle ja ~~elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle~~elinvoimakeskukselle.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset omaisuudenhallintasuunnitelman sisällöstä ja ajan tasalla pitämisestä.

9 b §

Vesihuollon turvaaminen

Jos vesihuoltolaitos ei kykene huolehtimaan vesihuollosta 9 §:ssä säädetyllä tavalla, kunnan on ryhdyttävä 6 §:n mukaisiin toimenpiteisiin vesihuollon toimivuuden varmistamiseksi alueella.

10 §

Kiinteistön liittäminen vesihuoltolaitoksen verkostoon

Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella oleva kiinteistö on liitettävä laitoksen talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostoon.

Kiinteistöä ei tarvitse liittää vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin, jos kiinteistöllä ei ole vesikäymälää ja sen jätevesien johtamisessa ja käsittelyssä noudatetaan ympäristönsuojelulakia (527/2014).

Edellä 1 momentissa säädetyn estämättä vesihuoltolaitos saa kieltäytyä liittämästä laitoksen talousvesi- tai jätevesiviemäriverkostoon kiinteistöä, jonka vedenkulutus tai jolta jätevesiviemäriin johdettavan jäteveden laatu tai määrä vaikeuttaisi laitoksen toimintaa tai laitoksen edellytyksiä huolehtia tyydyttävästi muiden kiinteistöjen vesihuollosta.

Vesihuoltolaitoksen tulee pyydettäessä toimittaa kunnalle tieto talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostoon liittyneistä kiinteistöistä.

11 §

Liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen myöntää hakemuksesta toistaiseksi voimassa olevan tai määräaikaisen vapautuksen 10 §:ssä tarkoitetusta kiinteistön liittämisvelvollisuudesta tässä pykälässä säädetyin perustein. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on pyydettävä hakemuksesta tarvittaessa kunnan terveydensuojeluviranomaisen lausunto.

Vapautus liittämisvelvollisuudesta on myönnettävä, jos:

1) liittäminen verkostoon muodostuisi kiinteistön omistajalle tai haltijalle kohtuuttomaksi, kun otetaan huomioon kiinteistön vesihuoltolaitteiston rakentamisesta aiheutuneet kustannukset, liittämisestä aiheutuvat kustannukset, vesihuoltolaitoksen palvelujen vähäinen tarve tai muu vastaava erityinen syy; ja

2) vapauttaminen ei yksin tai yhdessä muiden vapautusten kanssa merkittävästi vaaranna vesihuollon taloudellista ja asianmukaista hoitamista vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella.

Edellä 2 momentissa säädetyn lisäksi edellytyksenä talousvesiverkostoa koskevasta liittämisvelvollisuudesta vapauttamiselle on, että kiinteistöllä on käytettävissä riittävästi terveydensuojelulain laatuvaatimukset ja -tavoitteet täyttävää talousvettä. Edellytyksenä jätevesiviemäriä koskevasta liittämisvelvollisuudesta vapauttamiselle on mainitussa momentissa säädetyn lisäksi, että kiinteistön jätevesien johtaminen ja käsittely on järjestetty ympäristönsuojelulaissa säädettyjen vaatimusten mukaisesti.

Edellä 2 momentissa säädetyn estämättä vapautus voidaan myöntää, jos liittämisen arvioidaan aiheutuvan taajaman ulkopuolella kiinteistön omistajalle tai haltijalle ilmeisen kohtuuttomaksi. Liittämisen ilmeistä kohtuuttomuutta arvioitaessa voidaan ottaa huomioon kiinteistön omistajan tai haltijan:

1) korkea ikä ja muut vastaavat elämäntilanteeseen liittyvät erityiset tekijät;

2) pitkäaikainen työttömyys tai sairaus taikka muu näihin rinnastuva sosiaalinen suorituseste.

Myönnetty vapautus raukeaa, jos kiinteistön käyttö muuttuu siten että vesihuoltolaitoksen palvelujen tarve lisääntyy tai kiinteistön omistus tai hallinta vaihtuu.

11 a §

Vapautushakemuksen käsittelystä perittävä maksu

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun 11 §:ssä tarkoitetun vapautushakemuksen käsittelystä. Kunnalle perittävä maksu voi vastata enintään suoritteen tuottamisesta kunnalle aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Maksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä taksassa.

15 §

Vesihuoltolaitoksen selvilläolo- ja tarkkailuvelvollisuus

Vesihuoltolaitoksen on oltava selvillä toimintansa ja sen vaikutusten kannalta keskeisistä tekijöistä, sekä niihin kohdistuvista riskeistä. Tässä tarkoituksessa vesihuoltolaitoksen on tarkkailtava käyttämänsä raakaveden

määrää ja laatua, vesihuolto-omaisuutensa kuntoa sekä vuotovesien määrää laitoksen talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostoissa. Vesihuoltolaitoksen on saatettava tiedot verkostojen sijainnista koneluettavaan paikkatietomuotoon.

— —

Mitä tässä pykälässä säädetään vesihuoltolaitoksesta, sovelletaan myös tukkuvesihuoltolaitokseen.

— —

15 a §

Vesihuoltolaitoksen varautuminen

Vesihuoltolaitoksen tulee varautua poikkeamiin ja niiden aiheuttamiin häiriötilanteisiin. Vesihuoltolaitos vastaa verkostoihinsa liitettyjen kiinteistöjen vesihuoltopalvelujen saatavuudesta häiriötilanteissa. Valmiuslaissa (1552/2011) tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja näihin rinnastuvissa normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa palveluiden saatavuuden taso on sopeutettava tilanteeseen. Palvelujen turvaamiseksi laitoksen on tehtävä yhteistyötä muiden samaan verkostoon liitettyjen vesihuoltolaitosten, kunnan, valvontaviranomaisten, pelastusviranomaisten ja tarvittaessa muiden merkittävien sidosryhmien kanssa.

Vesihuoltolaitoksen tulee laatia varautumissuunnitelma, joka kattaa riskienhallinnan ja häiriötilanteisiin varautumisen, harjoitella toimintaa häiriönsietokyvyn varmistamiseksi sekä ryhtyä suunnitelman perusteella tarvittaviin toimenpiteisiin. Vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelma on salassa pidettävä asiakirja. Suunnitelma on päivitettävä tarvittaessa ja vähintään kuuden vuoden välein sekä toimitettava salassapitosäännösten estämättä valvontaviranomaisille ja pelastusviranomaiselle sekä pyynnöstä kunnalle.

Vesihuoltolaitoksen tulee sovittaa varautumissuunnitelma yhteen kunnan valmiussuunnittelun, terveydensuojelulaissa tarkoitetun talousvedentuotantoketjun riskienhallintasuunnitelman, pelastuslaissa tarkoitetun sammutusvesisuunnitelman sekä ympäristönsuojelulaissa tarkoitetun varautumissuunnitelman kanssa. Tämän lain mukaista varautumissuunnitelmaa ei ole tarpeen erikseen laatia niiltä osin kuin vastaava suunnitelma, riskiarvio tai asiakirja on tehty muun lain nojalla.

Mitä 1–3 momentissa säädetään vesihuoltolaitoksesta, sovelletaan myös tukkuvesihuoltolaitokseen.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset varautumissuunnitelman sisällöstä ja vesihuoltolaitoksen toiminnasta palvelujen turvaamiseksi häiriötilanteissa.

15 b §

Vesihuollon poikkeamasta ilmoittaminen

Vesihuoltolaitoksen on ilmoitettava viipymättä ~~elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle~~elinvoimakeskukselle poikkeamasta, joka voi merkittävästi häiritä tai merkittävästi häiritsee vesihuoltopalvelujen tarjoamista. Vesihuoltolaitoksen tulee tiedottaa poikkeaman aiheuttamasta häiriötilanteesta riittävässä laajuudessa.

Mitä 1 momentissa säädetään vesihuoltolaitoksesta, sovelletaan myös tukkuvesihuoltolaitokseen.

~~Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus~~Elinvoimakeskus ylläpitää vesihuollon tilannekuvaa ja toimittaa ilmoituksen tilannekuvan muuttumisesta tiedoksi maa- ja metsätalousministeriölle ja valtioneuvoston tilannekeskukselle. Tilannekuvan muodostamiseksi ~~elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen~~elinvoimakeskuksen tulee tehdä yhteistyötä muiden viranomaisten ja Huoltovarmuuskeskuksen kanssa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, milloin 1 momentissa tarkoitettua vesihuollon poikkeaman aiheuttamaa häiriötä on pidettävä merkittävänä, sekä mainitussa momentissa tarkoitetun ilmoituksen sisällöstä, muodosta ja toimittamisesta.

16 §

Tiedonsaanti ja tiedottamisvelvollisuus

Vesihuoltolaitoksella ja asiakkaalla on oikeus saada toisiltaan vesihuoltolaitoksen verkostoon liittämisen sekä vesihuollon hoitamisen kannalta tarpeelliset tiedot.

Vesihuoltolaitoksen tulee tiedottaa riittävästi laitoksen toimittaman talousveden laadusta ja jäteveden puhdistuksen tasosta sekä siitä, miten vesihuollosta perittävät maksut muodostuvat.

Vesihuoltolaitoksen on toimitettava asiakkaalle vähintään kerran vuodessa laskun yhteydessä tai muutoin helposti saatavissa olevassa muodossa tiedot laitoksen toimittaman talousveden laadusta, hinnasta ja kulutuksesta sekä tieto siitä, missä laitoksen toimintakertomus on luettavissa.

Vesihuoltolaitoksen asiakkaan tulee välittää ~~2~~ 3 momentissa tarkoitetut tiedot talousveden loppukäyttäjälle.
Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ~~2~~ 3 ja ~~3~~ 4 momentissa tarkoitetuista talousveden laatu-, hinta- ja kulutustiedoista sekä niiden toimittamisesta ja eteenpäin välittämisestä.

16 a §

Ympäristötietoja sisältävien asiakirjojen julkisuus

Tiedonsaantiin vesihuoltolaitoksen asiakirjoista, jotka sisältävät raaka- tai talousveden laatua ja määrää tai jäteveden käsittelyä ja johtamista koskevia ympäristötietoja sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), vaikka laitos ei mainitun lain mukaan kuulu sen soveltamisalaan.

17 §

Asiakkaan kiinteistön käyttö

— —

Vesihuoltolaitoksen on huolehdittava siitä, että asiakkaan kiinteistöllä liikkumisesta ja siellä suoritettavista toimenpiteistä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa tai vahinkoa kiinteistölle tai sen käytölle. Vesihuoltolaitoksen on korvattava aiheuttamansa muu kuin tilapäinen haitta ja vähäinen vahinko.
Käyttö- ja omistusoikeuden saamisesta vesihuollossa tarvittavia rakennuksia, laitteita ja rakennelmia varten tarpeellisiin alueisiin säädetään erikseen. Oikeudesta pohjaveden ottamiseen ja veden johtamiseen sekä tutkimuksista, jotka ovat tarpeellisia vesilaissa tarkoitetun toimenpiteen toteuttamismahdollisuuksien selvittämiseksi, säädetään vesilaissa (587/2011).

17 c §

Hulevesiviemäriin liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen

— —

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun vapautushakemuksen käsittelystä. Kunnalle perittävä maksu voi vastata enintään suoritteen tuottamisesta kunnalle aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Maksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä taksassa.

18 §

Maksujen yleiset perusteet

Vesihuollon ja huleveden viemäröinnin maksujen tulee olla sellaiset, että pitkällä aikavälillä niillä voidaan kattaa vesihuoltolaitoksen uus- ja korjausinvestoinnit ja kustannukset 9 a §:ssä tarkoitetun omaisuudenhallintasuunnitelman mukaisesti. Maksujen on oltava kohtuulliset ja tasapuoliset.
Maksuihin saa sisältyä enintään kohtuullinen tuotto pääomalle kuitenkin niin, että 1 momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät.
Maksun suuruudessa voidaan ottaa huomioon tarve säädellä veden kulutusta, veden erityinen käyttötarkoitus taikka jäteveden poikkeuksellinen laatu tai määrä. Maksujen tulee tarpeen mukaan olla sellaiset, että ne edistävät veden säästäväistä käyttöä ja jäteveden määrän vähentämistä sekä ehkäisevät haitallisten aineiden johtamista viemäriin.
Vesihuoltolaitos arvioi 1–3 momentissa tarkoitettujen maksujen perusteiden toteutumisen vuosittain maksujen tarkistamisen yhteydessä.

19 §

Maksut

Vesihuoltolaitoksen tulee periä vesihuollosta perusmaksua ja käyttömaksua. Lisäksi laitos voi periä liittymismaksua ja muita maksuja laitoksen toimittamista palveluista.
Käyttömaksu peritään kiinteistön käyttämän talousveden määrän ja poisjohdettavan jäteveden määrän ja laadun perusteella. ~~Vesihuoltolaitos voi periä käyttömaksua myös huleveden viemäröinnistä.~~

Perusmaksun ja liittymismaksun tulee olla eri alueilla erisuuruisia, jos tämä on tarpeen kustannusten oikean kohdentamisen tai aiheuttamisperiaatteen toteuttamisen vuoksi taikka muusta vastaavasta syystä. Myös käyttömaksu ja muut maksut voivat olla eri alueilla erisuuruisia edellä mainituilla perusteilla. Liittymismaksun suuruudessa voidaan ottaa huomioon myös kiinteistön käyttötarkoitus.

Vesihuoltolaitos voi periä perusmaksua, käyttömaksua, liittymismaksua ja muita maksuja myös huleveden viemäröinnistä.

20 §

Vesihuollon eriyttäminen kirjanpidossa

Kunnan tai yrityksen tulee kirjanpidossaan eriyttää vesihuolto muista toiminnoista. Vesihuollolle on tilikausittain laadittava tase, tuloslaskelma ja rahoituslaskelma sekä esitettävä niiden liitteenä olevat tiedot. Tase, tuloslaskelma ja rahoituslaskelma on laadittava kirjanpitolain säännösten mukaisesti. Kuntalain soveltamisalaan kuuluvan vesihuoltolaitoksen tase, tuloslaskelma ja rahoituslaskelma on laadittava mainitun lain säännösten mukaisesti.

— —

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään vesihuoltolaitoksesta, sovelletaan myös tukkuvesihuoltolaitokseen.

20 a §

Vesihuoltolaitoksen toimintakertomus

Vesihuoltolaitoksen on laadittava kirjanpitolaissa tarkoitettu toimintakertomus. Edellä säädetystä poiketen kuntalain soveltamisalaan kuuluvan vesihuoltolaitoksen on laadittava kuntalaissa tarkoitettu toimintakertomus.

Toimintakertomuksessa tulee esittää helposti ymmärrettävässä muodossa tiedot:

1) 20 §:ssä tarkoitetusta tilinpäätöksestä;
2) vesihuollon hintatasoa, tehokkuutta, laatua ja kannattavuutta kuvaavista tunnusluvuista;
3) omaisuudenhallintasuunnitelmassa esitettyjen taloudellisten ja toiminnallisten edellytysten täyttymisestä;
4) 18 §:n 1 momentin mukaisten maksujen yleisten perusteiden toteutumisesta;
5) 18 §:n 2 momentin mukaisesti tuloutetun tuoton vaikutuksesta vesihuollon maksuihin.

Toimintakertomuksessa tulee esittää 2 momentissa tarkoitetut tiedot myös 17 a §:n mukaisesta huleveden viemäröinnistä.

Mitä 1 momentissa ja 2 momentin 1 kohdassa säädetään vesihuoltolaitoksesta, sovelletaan myös tukkuvesihuoltolaitokseen.

Toimintakertomuksen sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

20 b §

Tilinpäätöstietojen ja toimintakertomuksen tarkastaminen

Tilintarkastajien tulee tarkastaa 20 §:ssä tarkoitetut tilinpäätöstiedot ja 20 a §:ssä tarkoitettu toimintakertomus osana kunnan, vesihuoltolaitoksen tai tukkuvesihuoltolaitoksen lakisääteistä tilintarkastusta.

20 c §

Taloustietojen julkaiseminen

Vesihuoltolaitoksen tulee julkaista yleisessä tietoverkossa 20 a §:ssä tarkoitettu toimintakertomus sekä vesihuollon toimitusehdot ja hinnoitteluperusteet.

20 d §

Vesihuollon tietojärjestelmä

— —

Mitä 2 momentissa säädetään vesihuoltolaitoksista, koskee myös tukkuvesihuoltolaitosta.

Vesihuollon tietojärjestelmästä, siihen toimitettavista tiedoista ja tietojen toimittamisajankohdasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

23 §

Sopimusehtojen muuttaminen

Vesihuoltolaitos saa muuttaa 21 §:ssä tarkoitetun sopimuksen mukaisia maksuja ja muita sopimuksen ehtoja vain:

1) sopimusehdoissa yksilöidyillä perusteilla edellyttäen, että sopimuksen sisältö ei kokonaisuutena olennaisesti muutu;
2) lainsäädännön muutoksen tai viranomaisen siihen perustuvan päätöksen perusteella;
3) olosuhteiden ennakoimattomasti ja olennaisesti muututtua.

— —

24 §

Sopimuksen irtisanominen

— —

Asiakas saa irtisanoa 21 §:ssä tarkoitetun sopimuksen verkostoon liittämisestä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella vain, jos kiinteistölle on myönnetty vapautus liittämisvelvollisuudesta 11 §:n perusteella tai kiinteistöllä ei ole 10 §:n mukaista liittämisvelvollisuutta.

Vesihuoltolaitos saa irtisanoa 21 §:ssä tarkoitetun sopimuksen vesihuoltolaitoksen palvelujen toimittamisesta ja käyttämisestä vain, jos vesihuollon palvelu on keskeytetty 26 §:ssä säädetyillä perusteilla ja keskeytys on jatkunut yli kuusi kuukautta tai sopimuksen voimassa pitäminen on muuten kohtuutonta.

— —

Sen estämättä, mitä 1 ja 3 momentissa säädetään, vesihuoltolaitos saa irtisanoa 21 §:ssä tarkoitetun sopimuksen verkostoon liittämisestä ja laitoksen palvelujen toimittamisesta ja käyttämisestä myös, jos asiakkaan kiinteistö sijaitsee toiminta-alueen ulkopuolella tai jää laitoksen toiminta-alueen supistamisen takia toiminta-alueen ulkopuolelle. Tällöin irtisanomisen edellytyksenä on lisäksi, että vesihuoltolaitos tai kunta turvaa kiinteistön vesihuollon eikä asiakkaalle aiheudu tästä merkittäviä ylimääräisiä kustannuksia.

30 §

Uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka

Valvontaviranomainen voi tehostaa 29 §:n nojalla antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella taikka että toiminta keskeytetään tai kielletään.

31 §

Vireillepano-oikeus

Jos kunta on laiminlyönyt 6 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetun velvollisuutensa eikä asia ole tullut vireille valvontaviranomaisen aloitteesta, asian voi panna kirjallisesti vireille se, jonka oikeutta tai etua asia saattaa koskea, sekä asiassa yleistä etua valvova viranomainen.

32 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Mainittua lakia sovelletaan myös muutoksenhaussa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja kunnan terveydensuojeluviranomaisen tämän lain nojalla tekemiin päätöksiin. Muun kunnallisen viranomaisen päätökseen haetaan muutosta kunnallisvalituksin noudattaen kuntalakia.

Muutoksenhaussa vesihuoltolaitoksen 16 a §:ssä tarkoitettuun päätökseen noudatetaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia.

Muutoksenhaussa uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista sekä teettämis- ja keskeyttämisuhan asettamista ja täytäntöönpantavaksi määräämistä koskevaan päätökseen sovelletaan uhkasakkolakia (1113/1990).

33 §

Valitusoikeus

Sen lisäksi mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa ja kuntalaissa säädetään, valitusoikeus on sillä, jonka etua tai oikeutta asia saattaa koskea, kunnalla, valvontaviranomaisella ja asiassa yleistä etua valvovalla viranomaisella.

34 §

Kiinteistön vesihuoltoa koskeva riita-asia

Vesihuoltolaitoksen ja sen asiakkaan välinen kiinteistön vesihuoltoa koskeva riita-asia käsitellään käräjäoikeudessa. Oikeuspaikasta säädetään oikeudenkäymiskaaren 10 luvussa.

35 §

Salassapitovelvollisuus

Tämän lain mukaista tehtävää suorittavan salassapitovelvollisuuteen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia.

35 a §

Valvontaviranomaisten tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

Valvontaviranomaisilla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada pyynnöstä tässä laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamista varten välttämättömiä tietoja:

1) toisiltaan;
2) kunnalta;
3) Verohallinnolta;
4) Huoltovarmuuskeskukselta;
5) pelastuslaitokselta;
6) vedenottoa koskevan vesilain mukaisen luvan valvojalta;
7) jätevedenpuhdistamon ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristöluvan valvojalta;
8) vesihuoltolaitokselta;
9) tukkuvesihuoltolaitokselta.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada pyynnöstä 11 ja 17 c §:ssä tarkoitetun vapautushakemuksen käsittelyä varten liittämisen kohtuuttomuuden arvioimiseksi välttämättömät tiedot kiinteistön omistajalta tai haltijalta.

Valvontaviranomaisilla ja näiden määräämillä virkamiehillä tai viranhaltijoilla on oikeus tässä laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamista varten:

1) kulkea toisen alueella;
2) päästä paikkaan, jossa harjoitetaan tämän lain soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa;
3) tehdä tarkastuksia ja tutkimuksia.

Edellä 3 momentissa säädettyä toimenpidettä ei saa tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 4 c §:n 4 momenttia ja 4 e §:ää sovelletaan laitokseen, joka perustetaan tämän lain voimaantulon jälkeen.

Kunnan tulee antaa hallintosäännössä 4 b §:ssä tarkoitetut määräykset lain mukaisista tehtävistä vastaavista kunnan viranomaisista kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Kunnan tulee laatia 5 a §:n mukainen vesihuoltosuunnitelma kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Kunnan on tarkistettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen lain mukaisesti hyväksytyt toiminta-alueet tämän lain mukaisiksi viiden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Kunnan on tehtävä tämän lain soveltamisalan piiriin tulevia uusia vesihuoltolaitoksia koskeva 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu päätös toiminta-alueen hyväksymisestä tai hyväksymättä jättämisestä viiden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen lain mukaisesti hyväksytyllä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella, joka sijaitsee taajamassa, kiinteistön liittämisvelvollisuus laitoksen talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostoon määräytyy tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 10 §:n mukaisesti siihen asti, kunnes kunta tarkistaa toiminta-alueen tämän lain mukaiseksi. Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen lain mukaisesti hyväksytyllä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella, joka sijaitsee taajaman ulkopuolella, kiinteistön liittämisvelvollisuus laitoksen talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostoon määräytyy tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 10 §:n mukaisesti siihen asti, kunnes neljä vuotta on kulunut toiminta-alueen tarkistamisesta tämän lain mukaiseksi.

Vesihuoltolaitoksen tulee laatia 9 a §:n mukainen omaisuudenhallintasuunnitelma kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Vesihuoltolaitoksen on saatettava 15 §:n mukaisesti tiedot verkostojen sijainnista koneluettavaan paikkatietomuotoon viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Vesihuoltolaitoksen on laadittava 15 a §:n mukainen varautumissuunnitelma neljän vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Vesihuoltolaitoksen perimät maksut tulee saattaa 18 ja 19 §:n mukaisiksi omaisuudenhallintasuunnitelman laatimisen jälkeiseen tilikauteen mennessä.

Tämän lain 20 a §:n mukainen toimintakertomus tulee laatia ensimmäisen kerran tilikaudelta, joka alkaa omaisuudenhallintasuunnitelman laatimisen jälkeen. Tämän lain 20 c §:n mukaisesti julkaistavat tiedot tulee julkaista yleisessä tietoverkossa kuuden kuukauden kuluessa edellä tarkoitetun tilikauden päättymisestä.

Hallintoviranomaisessa tai tuomioistuimessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevissa asioissa noudatetaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Niihin laitoksiin, joille on hyväksytty toiminta-alue ennen tämän lain voimaantuloa, mutta jotka eivät lain voimaan tulon jälkeen täytä vesihuoltolaitoksen määritelmää, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta lakia, kunnes kunta tarkistaa toiminta-alueen tämän lain mukaisessa menettelyssä. Jos kunta hyväksyy edellä tarkoitetulle laitokselle toiminta-alueen tämän lain mukaisessa menettelyssä, laitokseen sovelletaan toiminta-alueen hyväksymisen jälkeen tämän lain säännöksiä siitä huolimatta, että laitos ei täytä tämän lain mukaista vesihuoltolaitoksen määritelmää.

_____